

обізнаним у своїй діяльності, освіченим. Готовим завжди швидко приймати правильні рішення та вживати відповідні заходи без страху. Бути дисциплінованим та компетентним. Також поліцейський має бути наділений терпінням та неабиякою силою волі. Сьогодні продемонструвало, що ідеальним поліцейським можуть бути не лише чоловіки, але й жінки, які гідно підносять авторитет Національної поліції України.

Сухоносова Любов Андріївна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ЕВОЛЮЦІОНІЗМ П'ЄРА ТЕЙЯРА ДЕ ШАРДЕНА

П'єр Тейяр де Шарден - видатний французький палеонтолог, антрополог (один із відкривачів синантропа), а також впливовий теолог, член ордена єзуїтів, претендував на створення наукової феноменології, яка б синтезувала дані науки та релігійного досвіду для розкриття смислу Всесвіту, породженням якого є людина. Він писав, що релігія і наука — дві нерозривно пов'язані сторони чи фази одного й того самого повного акту пізнання, який зміг би охопити минуле й майбутнє еволюції.

Будучи священиком римо-католицької церкви, де Шарден намагався здійснити синтез християнського вчення і теорії космічної еволюції. Його ідеї, що сполучають в собі науку, філософію і християнський містицизм, були викладені в посмертно виданих працях, що викликали широкий відгук і суперечки. Філософ вважав, що сучасна наука, істотно скоригувала середньовічну конструкцію світобудови, довела, що світ перебуває в постійному русі та розвитку. Тому необхідно докорінно переосмислити християнське світорозуміння.

Центральним методологічним принципом сучасного мислення Тейяр де Шарден проголосив еволюціонізм. На його думку, принцип еволюції вкорінений у самій дійсності і притаманний усім явищам природи. Основними критичними точками процесу розвитку світу, космогенезу виступають такі етапи: "переджиття" (неорганічна природа), "життя" (органічна матерія), "мислення", "ноосфера" і "наджиття". Особливу увагу мислитель приділяв третьому етапу еволюції, пов'язаному зі становленням та розвитком людства. На етапі мислення, на його думку, з'являється людина, яка концентрує в собі психічну енергію, творить ноосферу, персоналізує світ. Вона є ланкою в біологічній еволюції. До появи людини з її унікальними здібностями до мислення все у світі було роз'єднаним, відокремленим. Людина ж своєю діяльністю постійно здійснює вищий синтез всього

існуючого, створює нову сферу — сферу духу. На цьому рівні виникає вища форма в розвитку світу — думка, свідомість, духовність.

Для вчення Тейяра де Шардена характерним є панпсихізм, тобто визнання присутності в універсумі духовного начала, яке спрямовує його розвиток. Для доведення існування психічного змісту всіх феноменів матеріального світу він використовував поняття "енергія". Духовний пласт буття, таким чином, розглядався як особлива енергія — радіальна. Вона трактувалась ним як невід'ємна властивість самої матерії, яка одночасно є і духовною рушійною силою, що задає імпульс еволюції космосу. Радіальна енергія призводить до ускладнення матеріальних явищ, а сама виявляється природною формою божественної благодаті.

Заперечуючи як дуалізм, так і матеріалізм та спіритуалізм, Тейяр де Шардена визначав свою філософську позицію як "монізм". Єдність матерії і свідомості ґрунтується на тому, що матерія є "матриця" духовного начала. Фізичній ("тангенціальній") енергії, яка зменшується за законом ентропії, протистоїть духовна ("радіальна") енергія, яка зростає в процесі еволюції.

Духовне начало іманентне всьому суццюму: як джерело цілісності воно властиве в прихованому вигляді вже у молекулі й атомі. У живій матерії свідомість набуває психічної форми. В людині вона стає "самосвідомістю" (людина "знає, що вона знає").

Рушійною силою еволюції є цілеспрямована свідомість ("ортогенез").

Еволюція набуває у де Шардена телеологічної форми: її кінцева притягальна сила — вершина прогресу — пункт "Омега" (символічне позначення Христа). "Космогенез" перетворюється на "христовгенез".

Поява людини — це не завершення еволюції, а ключ до зростаючого вдосконалення світу. Олюднення Сина Божого (Тейяр заперечує народження Ісуса дівою Марією) вказує на виняткову роль людини в подальшій еволюції. Світ, що існує, недосконалий. Людські страждання (які символізує розп'яття Христа) — стимул активного сприяння людини вдосконаленню буття. Самосвідомість — джерело "персоналізації" — викликає прагнення до "соціалізації", яку філософ розуміє як одностайність.

Соціальні погляди Тейяра де Шардена мають гуманістичний характер, але утопічні. Соціальний прогрес у нього ґрунтується на моральному началі — всезагальній любові, моральні устремління мають релігійну оболонку, устремління "вперед" поєднується зі стремлінням "вверх". Соціальний ідеал ототожнюється з "другим пришестям" Христа. Таким чином, теологія переростає в христологію.

Вчення Тейяра де Шардена набуло широкого розповсюдження як у колах інтелігенції Франції, так і в інших країнах. Тейярдизм став найбільш впливовою теологією, яка протистоїть неотомізму.

Цитати та афоризми:

• В силу якості та біологічних властивостей думки ми опиняємося в унікальній точці, у вузлі, який панує над цілим ділянкою космосу, відкритим в даний час для нашого досвіду.

• Але чи не є характерною рисою і важким моментом всякого синтезу то, що висновки вже укладених у вихідних положеннях?

• Центр перспективи - людина, одночасно центр конструювання універсуму.

• Людина не статичною центр світу, як він довго думав, а вісь і вершина еволюції, що багато прекрасніше.

• З самого початку свого існування людина представляє видовище для самого себе.

• Якщо кооперування декількох мільярдів клітин в мозку може породити нашу здатність свідомості, то ще більш допустима ідея, що якийсь кооперування всього людства або його частини зумовить те, що Конт називав надлюдським верховним істотою.

• Земля не тільки покривається міриадами крупинок думки, але огортається єдиної мислячої оболонкою, що утворює функціонально одну велику крупинку думки в космічному масштабі.

Список використаних джерел:

1. Гильдебранд Д. фон. Тейяр де Шарден: на пути к новой религии. *Новая вавилонская башня*. Избранные философские работы. СПб., 1998.
2. Грене П., аббат. Тейяр де Шарден — христианский эволюционист. Париж, 1961.
3. Ермоленко М.Т. К критике теоретико-эволюционных основ тейярдизма. *История и теория эвол. учения*. Вып. 3. Л., 1975. С. 152–160.
4. Тейяр де Шарден. *Філософський енциклопедичний словник* / В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Абрис, 2002. С. 630.

Ангеліна Бондар

студентка 1-го курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Стус В.І.**

старший викладач кафедри

філософії права та юридичної логіки

ПРО СКЛАДНІСТЬ ПИТАННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ЛЮДИНИ

Ідея гуманізму в історії філософії набувала особливого значення в періоди ствердження антропоцентричного світогляду («гуманізм» від лат. *Humanus* людський, людський). Надзвичайно цінною ідеєю для розуміння гуманізму стала ідея діяльності. Арістотель вважав, що цінності людини та її життя мають оцінюватися не тим, наскільки людина наближається до